

Hodnocení diplomové práce Vojtěcha Würze s názvem Kochbuch
Vedoucí: MgA. et Mgr. Darina Alster a MgA. Kateřina Olivová, Ph.D.

Vojtěch byl v době, když jsme nastoupily, ve třetím ročníku. Naše společná cesta nebyla nikdy hladká a jednoduchá, ale učinily jsme společně rozhodnutí Vojtu v jeho studiu podporovat. Po celou dobu studia v našem ateliéru pracoval jako sestra na psychiatrii a svou kvalifikaci si zvyšoval dalším studiem. V současnosti pracuje na psychiatrické klinice v Bohnicích. Je zajímavé, že jak budovu pražské Akademie, tak budovu bohnické psychiatrie navrhl stejný architekt. Tento fakt volně komentuje Vojta ve své textové práci: „Z ulice Ústavní brzy bude ulice Akademická a naopak.“

Tematicky se Vojtěch po celou dobu studia zabýval duševním zdravím, svou rodinou a její historií, sudetskými Němci a specifickým uchopením dragu – například skrze svou identitu Sestry Würz, první sestry AVU. Prolínala se mu témata uměleckého a pracovního života. Ve formě povlečení zkoumal téma vyhoření a krize identity, později určitou formou záměrného šílenství, jako vnitřní vzpuru proti všeobecnému napětí a uzavřenosti v době koronavirové krize. Vždy rád pracoval s textem, zahaloval fotografie nebo videa do saténu. Pokud volil převléknutí do dragu, byla jeho ženská verze decentní, jemná, trochu stydlivá a oblečená do střízlivých dobových šatů nebo sesterské uniformy. Někdy byl poválečnou dámou, jindy bavorským hošíkem v lederhosnách, nikdy však typickou excentrickou drag queen.

Vojtěch se od konce třetího ročníku zabýval tématem německo-českého pohraničí. Koupil si v pohraničí dům a začal se zajímat o jeho bývalé majitele. Vedl rozhovory s přeživšími a sbíral útržky příběhů a zkoumal místní neznámé umělce. Téma německo-českého pohraničí je velmi palčivým a stále nedostatečně zpracovaným tématem české historie, které je přítomné i v současné generaci. Když došlo k násilnému odsunu německých rodin po válce, nebyly vyhnány všechny rodiny, některé zůstaly a žily v nenávisti svých sousedů po další generace. Původním silným tématem Vojtovi diplomové práce bylo zachycení příběhů Němců skrze jídlo, společně po generaci sdílené, pojídané a trávené recepty. Würz hovoří o desetiletí starém traumatu a kolektivní vině, které se zatím nezpracovaly. O přeživších Němcích i Čechách, kteří skrývají mnoho nedopovězených příběhů.

Leitmotivem Würzovy diplomové práce je příběh Flory, která byla zastřelena, když si zkrátila cestu přes pole, aby své rodině propašovala kostku másla. Příběh Vojtěch získal společně s kuchařkou. Máslo s krví se stalo prvním pokrmem, který by měl být na jeho diplomové tabuli přítomný.

V posledním roce studia pracoval Vojtěch intenzivně, soustředěně a s větším nadšením, než bylo pro něj obvyklé. Měly jsme z jeho práce a jejího vývoje radost a průběžně jsme sledovaly všechny novinky a změny. Vojta nám posílal průběh své práce na Messenger a zároveň jsme společně konzultovaly, takže jsme měly dobrý přehled o tom, jak a kam se Vojtova diplomová práce vyvíjí.

Zkoumal téma kuchařky a jídla v umění. Sbíral dobové kuchařky plné válečných receptů, až vznikl menší archiv, který je ovšem ve výstavě redukován na jedinou vitrínu. V ní najdeme dvě ručně psané kuchařky – Flořinu a rodinnou kuchařku Würzových. Oběma Vojtěch opatřil nové pevné, plátnem potažené přebaly, aby je náležitě uctil a jejich skryté příběhy rehabilitoval.

Během celoroční práce vytvořil Vojtěch mnoho realizací – temných kreseb opuštěných krajín a domů, svědků téměř zapomenutých příběhů nebo fotografií jídel i jeho samotného v dragu

Flory nebo kuchaře z obalu jedné z dochovaných knih. Vojtěchův přístup k práci bychom tedy rády hodnotily velmi kladně.

Původně plánoval realizovat situaci obhajoby diplomové práce jako hostinu, tedy určitou formu performance, kdy by byla komise zvána, aby přisedla k prostřenému stolu a vyslechla sesbírané příběhy přeživších a podílela se tak na transformaci a zacelení slepých skvrn v kolektivní paměti. Společně bychom přežvykali kolektivní vinu a trauma. Jídlo je změkčuje a pomáhá nám zvládat emoční nápor sounáležitostí společného stolování. I nejchutnější bábovka hořkne při poslechu útrpných příběhů v puse.

Bohůmžel během posledních konzultací vyšlo najevo, že Vojtěch posunul koncepci své realizace směrem, se kterým nesouhlasíme. Náročné téma očištění kolektivní paměti se zakalilo (možná i při té příležitosti objevenými) rodinnými traumaty. Fotografie, na kterých celý rok pracoval, se rozhodl všechny jednoduchým filtrem intenzivně rozmazat, jejich příběhy jsou tedy nedostupné, původní obsah ztratil výraz. Zůstala jen jedna nosná fotografie, kde Vojtěch v dragu Flory navrácí původní Floře její kuchařku. Fotografii považujeme za velmi silnou a zásadní, proto jsme rády, že alespoň tuto kvalitní věc má možnost diváctvo shlédnout.

Hostinu začal Würz koncipovat nikoliv jako oslavu, ale jako jakousi formu možná nezáměrné pomsty. Napětí mezi požitelným a nepožitelným mizí, když hodlá používat koňské koblihy jako symbol lidového léčitelství a hadry nasáklé krví na znamení babiččina vynuceného potratu po znásilnění.

Nevadilo by nám použití tělních tekutin a exkrementů, ale potřebovaly bychom více obezřetnosti a pečlivosti v rámci příprav s těmito materiály zacházet.

Nesouhlasíme s pojetím imerzní hostiny jako místem retraumatizace, protože nám prostor, který skýtá prezentace diplomové práce, nepřipadá pro takový akt vhodný ani bezpečný. Ve světě, který je v současné době plný násilí, válečných zločinů, ke kterým denně dochází v sousední zemi, nám nepřipadá vhodné násilí zmnožovat. Rozhodně ne bez nutné reflexe. Trauma má tendenci k opakování právě proto, že potřebuje být integrováno. Což není možné udělat v krátkém čase bez důkladných předchozích příprav.

V této Würzově práci nám zkrátka chybí hermovská výsada umění posouvat realitu, chybí nám aspekt poesie a transformace. Rády bychom v rámci práce s bolestí a traumatem nabyly určité moudrosti, a nikoliv jen pocitů zmatení strachu a hnusu. V takové podobě instalace nekomunikuje, stává se nepřístupnou, nečitelnou. Každý a každá z nás má v rodině traumata, každý a každá z nás čelí kolektivní vině za neuspokojivý stav světa ve kterém žijeme.

Věříme, že právě umění má moc vytvářet světy nové.

Někdy člověk v rámci výzkumu objeví motivy silnější, než je sám schopen momentálně zpracovat a v takovém případě je vhodné postupovat obezřetně. K materiálům jako je krev či exkrementy nám v této konkrétní diplomové práci chybí výzkum i rozvaha. Celková realizace tím ztrácí vnitřní soudržnost a posouvá se příliš směrem k psychologickému dramatu.

Poslední konzultace s Vojtou měly charakter vyjednávání a musíme uznat, že byly zajímavé. Vojta naši argumentaci z části uznal a rozhodl se materiály přehodnotit, lépe nastudovat a užít s rozmyslem. Do obhajoby zbývá deset dnů a výsledná realizace ještě může projít mnoha proměnami.

Rozhodly jsme se, že budeme riskovat i když nás to staví do nevýhodné situace.

Práci našeho studenta podpoříme a navrhneme hodnocení 3.

Otázky k rozpravě:

Je tato intenzivní forma zkoumání a znovuprožívání historie bezpečná?

Komu je vlastně tato diplomová práce určena?

Jakou by měla práce vzbudit reakci?

V Praze 2.6. 2022

JARUNA AISTER